

Ахріменко Віолетта Ігорівна

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.*

ОСОБЛИВОСТІ САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Незалежно від рівня розвитку суспільства, його невід'ємною складовою є правопорушення. В сучасному світі життя людини знаходиться в зоні захисту цивільних прав. В деяких випадках в особи є право відновлювати порушені права та інтереси без звертання до юридичних органів, тобто самостійно. На сьогоднішній день збільшення ефективності захисту своїх порушених цивільних прав, є актуальним питанням. Від його вирішення залежить упевненість кожного в гарантованості своїх прав, а також стабільність цивільного обороту. Самозахист прав, який надає можливість оперативного захисту прав, закріплювався, як у найдавніших правових джерелах, так і в сучасному законодавстві держав.

Проблематика самозахисту розглядалася в роботах Д.І. Мейєра, В.І. Синайського, К.Н. Анненкова, В.П. Грібанова та інших. Для цивільного законодавства України інститут самозахисту є новим, тому це спричинило розбіжність у трактуванні та розуміння і змісту цього терміну. Єдність думок вчених міститься лише у розумінні самозахисту, як одного із способів захисту цивільних прав, для якого характерним є те, що суб'єкт цивільного права захищає себе власними діями і не звертається до суду або іншого органу, який здійснює захист цивільних прав [5]. Що стосується заходів, за допомогою яких можливий самозахист, існує значна різноманітність думок. Виділяють основні умови для здійснення самозахисту, такі як, небезпека порушення або саме порушення права, коли виникає необхідність власними силами припиняти порушення, адекватність в діях стосовно небезпеки правопорушення, також заподіяння шкоди порушнику чи іншій особі має бути санкціонованими законом, бути законним [4, с. 23].

Також можливість самозахисту закріплена нормами Конституції України, які закріплюють право кожного захищати свої права і свободи не забороненими законом засобами (ч. 5 ст. 55), захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей (ч. 3 ст. 27) [1]. Також Загальні положення про самозахист цивільних прав закріплено у ст. 19 ЦК України [2]. Відповідно до ч. 1 цієї статті, особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань. Самозахистом визнається здійснення особою засобів дій або протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. До способів самозахисту цивільних прав належать дії, що здійснюються в стані необхідної оборони, і дії, що здійснюються в умовах крайньої необхідності. Що стосується конкретних способів самозахисту

законодавець не називає. Але вони можуть встановлюватись договором, законом чи самостійно обиратися особою.

Самозахист цивільних прав – це здійснення уповноваженою особою дій, дозволених законом, які направлені на охорону його майнових прав та особистих або інтересів.

Щодо проведення заходів охорони свого майна, вони не визнаються самозахистом. Також до такої категорії належать послуги щодо забезпечення схоронності майна, які надаються третіми особами. Тобто самозахистом вважається тільки перешкоджання третім особам, які посягають на цивільні права, заподіяння шкоди цивільним правам та інтересам інших осіб. Самозахист здійснюється, як фізичною так і юридичною особою.

Існують три основні форми самозахисту: необхідна оборона (вона полягає у завданні шкоди правопорушнику з метою припинити правопорушення і захистити власний інтерес); завдання шкоди у стані крайньої необхідності (завдання шкоди у стані крайньої необхідності припускає завдання шкоди невинній особі з метою відвернення небезпеки, за умови, що завдана шкода менша, ніж та, яка загрожувала); притримання майна кредитором (також є способом самозахисту) [3, с. 20].

Обумовлюючи джерела, що стосуються цього питання, можна виділити основні підходи розуміння самозахисту. Якщо розглядати самозахист у вузькому розумінні, то він трактується, як захист порушеного права особою самостійно. В широкому розумінні, самозахист – це самостійна форма захисту. Дії того, хто захищається, мають бути спрямовані виключно на припинення порушення його права та інтересу. Якщо мета досягнута, то подальші дії не можуть визнаватися самозахистом. Факти перевищення меж самозахисту встановлюються судом.

Тобто, це дії, які людина здійснює самостійно, не звертаючись до інших суб'єктів. Це може бути держава або інші компетентні органи. Також, на державному рівні, самозахист розуміється, як самостійна рівноцінна можливість правового захисту, яким особа може скористатися, коли сама побажає за необхідне. Самозахист – це здійснення дій самостійно. Ці дії можуть бути фактичного, юридичного характеру і спрямовані на усунення порушень права. Підставою для застосування самозахисту є порушення прав та інтересів особи, або реальна небезпека, загроза їх порушення.

Отже, інтерес до права на самозахист можна розуміти, як можливість швидко і ефективно захистити своє право без звернення до іншого суб'єкта.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Добровольський О.О., Іванова С.А. Основні проблеми позовної форми захисту права // Изд-во МГУ., 1979. – С. 20-21.
4. Антонюк О.І. Заходи самозахисту цивільних прав та інтересів // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 6. – С. 23-27.
5. Свердлик Г.А, Страунінг Є.Л. Поняття і юридична природа самозахисту цивільних прав / Г.А. Свердлик, Є.Л. Страунінг // Государство и право. – 1998. – № 5.

Безсмертна Ярослава Петрівна

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ СТОРОНИ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

Договір дарування є одним з найстаріших цивільно-правових договорів. На перший погляд складнощі під час дарування не можуть виникнути і взагалі, з юридичної точки зору, важко назвати це правочином. Однак, на практиці ж враховуючи український менталітет виникає безліч проблем і питань щодо дарування. Це підтверджується наявністю великої кількості судових справ з цього приводу. Прийняття Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) значно оновило правове регулювання відносин з приводу дарування. Вивчення нових підходів і проблем їх практичного застосування зумовлюють актуальність даного дослідження.

У відповідності з ЦК України норми про купівлю-продаж на справи з приводу дарування не поширюються. Поняття договору дарування закріплено у ч. 1 ст. 717 ЦК України. У статті зазначено, що договір дарування є безоплатним, що і є його характерною рисою. Тому дарувальник не має права вимагати від обдаровуваного зустрічних дій майнового або немайнового характеру, власне кажучи винагороди. Договір дарування є правочином, який направлений на відчуження майна від однієї особи до іншої, однак на відміну від купівлі-продажу за договором дарування відчуження відбувається тільки на безоплатній основі.